

Miljøkjemi

Karbondioksid er mye diskutert i miljødebatten, og barn hører tidlig om CO₂. Men hva er det, og hvorfor er det skadelig med for mye av det? Med enkle forsøk ser vi hva som kan skje med livet i havet om vi får for mye CO₂ i atmosfæren.

Oversikt

Målgruppe	3. og 4. årstrinn
Læreplantema	Forskerspiren og Fenomener og stoffer
Varighet	60 minutter
Antall elever	Maksimalt 15
Periode	Opplegget tilbys i perioder gjennom hele året.
Sted	Opplegget kjøres fortrinnsvis hos Nordnorsk vitensenter, men kan også medbringes regionalt.

Forarbeid på skolen

Elevene har kjennskap til gassen karbondioksid, og vet at den er en drivhusgass som gjør det varmere på jorda om det blir mer av den i atmosfæren.

Vitensenterbesøket

I denne aktiviteten får elevene lære om begrepene surt, basisk og pH-skalaen. Med enkle eksperimenter ser vi hvordan ulike stoffer får en indikator til å endre farge. Videre diskuterer vi konsekvensene av økt CO₂-nivå i atmosfæren, og elevene får ved selvsyn se hvordan forsurening av havet kan påvirke organismer som lever der.

Etterarbeid på skolen

Å blåse opp en ballong med gass

Når skalldyr i havet og bygninger og skulpturer av marmor tæres bort, skyldes det CO₂ og vann. Omtrent den samme prosessen skjer hvis vi blander bakepulver og vann. Her bruker vi prosessen til å blåse opp en ballong.

Dere trenger:

Ballong, skje, trakt, flaske (for eksempel en halvliters brusflaske), husholdningseddik, bakepulver eller natron.

Gjør slik:

Fyll flasken omtrent 1/4 full med eddik. Tre trakten ned i ballongen og fyll ballongen med et par skjeer bakepulver. Fest ballongen over flasketuten. Når ballongen sitter godt rister du bakepulveret ned i flasken. Hva skjer?

Faglig forklaring:

Bakepulveret reagerer med eddiksyrer og det dannes blant annet karbondioksidgass (CO₂). Gassmengden i flasken øker, og ballongen blåses opp.

Kjemisk reaksjon:

Bakepulver + eddik → salt + vann + karbondioksidgass.

Kommentarer/praktiske tips:

Vann er et fint eksempel på et stoff elevene kjenner alle formene av:

Is = fast stoff | vann = væske | damp = gass

Relevante kompetansemål etter årstrinn

Forskerspiren

Kompetansemål etter 2. årstrinn.

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- ▶ beskrive egne observasjoner fra forsøk og fra naturen.

Forskerspiren

Kompetansemål etter 4. årstrinn.

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- ▶ bruke naturfaglige begreper til å beskrive og presentere egne observasjoner på ulike måter.

Fenomener og stoffer

Kompetansemål etter 4. årstrinn.

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- ▶ gjennomføre forsøk som viser at stoffer kan endre karakter når de blir utsatt for ulike påvirkninger.